

NA-2147

NA-2147

SEPTEMBER 1954

--	--	--	--

Gyűjtő: L. Kamptay Országos
 "Simo" Jádít
 Gyűjtés ideje: 1994.

TART: Marcali Helytörténeti Múzeum
 néprajzi kiállításának kiegészítő
 kötet

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

62 lap

Földrajzi mutató: MARCALI
 Szekmutató: XXIX.

LELTÁRORRÁS:



HALASPACK RT.

Állandó néprajzi kiállítás tervezete

A Marcali Helytörténeti Múzeumban 1972-ben készült állandó néprajzi kiállítás több , mint húsz éve fogadja a látogatókat.

Az akkor igényesen összeállított és kivitelezett kiállítás napjainkra elavult.

A szakmai követelmények és a kutatásban elért eredmények indokoltá teszik , hogy a régi kiállítás helyébe újat hozzunk létre.

Az állandó néprajzi kiállításoknak vállalkoznia kell a jövőben arra, hogy egymásra épülve mutassák be a paraszti kultúra és a hozzá kapcsolódó kulturrétegek egy -egy területét , hogy ezáltal minél teljesebb kép alakuljon ki az itt élőkben és az ide látogatókban is a megye népi kultúrájáról.

Az 1992-ben megnyílt " Fejezetek Somogy Néprajzából "c. állandó néprajzi kiállítás Kaposváron már e gondolta jegyében készült.

A jelen tervezet már e hosszútávú elképzelést figyelembe véve , és a múzeum néprajzi gyűjteményének ismeretében készült.

Az 1960-as évek elejétől a néprajzos szakemberek a tárgygyűjtések során fokozott figyelmet szenteltek a kihalóban lévő mesterségek eszközkészletének megmentésére.

Ha a múzeumok tulajdonába került műhelyek anyagát összevetjük a tudományos kutatások e területre vonatkozó eredményeivel , teljes képet kaphatunk e térség egyes ipárágainak helyzetéről és szerepéről.

A kiállításban 5 műhely bemutatását tervezzük . Egyes mesterségek késztermékét vásári jelenetben mutatjuk be.

Bemutatásra kerülő műhelyek

1. Cipész (A Helytörténeti Múzeum által 1982-ben Nikláról begyűjtött műhely)
2. Kötélverő (A Helytörténeti Múzeum által 1984-ben Csömendről begyűjtött műhely eszközkészlete)
3. Díszkovács (A Helytörténeti Múzeum által 1975-ben vásárolt Hichman -féle műhely tárgyai)
4. Kékfestő (Matcaliból, Nagybajomból és Kaposvárról a Helytörténeti Múzeumba és a Rippl-Rónai Múzeumba bekerült tárgyegyüttesekből válogatva)
5. Mézeskalácsos és gyertyaöntő (Marcaliból és Kaposvárról a gyűjteményekbe került tárgyak közül rendezve)

A takács mesterség jelentőségét e térségben késztermékek bemutatásával kívánjuk reprezentálni.

A kiállítás leglátványosabbnak ígérkező része a vásár lesz, ahol két sátrat állítanánk fel -egy kékfestőt, és egy bábost teljes árukészlettel.

A vásár lehetőséget kínál arra , hogy a környék viseleteiből is megjelenítsünk néhányat. Az árusokkal együtt 5-6 babát tervezünk felöltöztetni századfordulós viseletbe.

A kiállítótér építészeti adottságait figyelembe véve és azt felhasználva olyan elrendezési elvet kívánunk követni , amely a szakmai szem-

pontok mellett a tér célszerű kihasználására is törekszik.

A látogató a kiállítást a képtáron keresztül közelíti meg. Bejutva a néprajzi részbe balról a képfestő műhely részlete fogadja.

Az emeleti lépcsőfeljárót követően a mézesbábos műhelye kerül berendezésre, teljesen elkülönítve (álfallal) a boltívek alatti vitrinektől.

A boltívek alá beépített vitrinekbe a takács mesterség bemutatását tervezzük. A másik két boltív alatti vitrin helyét nem kívánjuk beépíteni, mert a vásári teret tagasabbá tudjuk tenni. A vásárnak ívelt háttérrel tervezzük nagyméretű fotóval. Előtérbe kerül két sátor teljes árukészlettel. A vásári forgatag rekonstrukcióját viseletbe öltöztetett bábukkal oldjuk meg.

A kenderfeldolgozás helyén századfordulós utcaképet mutatunk be, és mivel a kötélgyártás udvari -utcai mesterség is volt, ezért e környezetbe helyezzük ennek a mesterségnek a hagyományos szerszámait és termékeit.

A szobarészlet helyére a díszkovács műhelye, a szövőszék helyére pedig a kis helyigényű cipésműhely kerül.

Installáció

Az egész kiállítást a járószintre tervezzük lehozni és mivel a műhelyek vagy műhelyrészletek eredeti formájukban jelennének meg, ezért a padozat is ehhez igazodna.

A tér műhelyekre és vásárra történő tagolását álfalazattal és nyílászárók rekonstrukciójával oldjuk meg.

A világítást -korszerűsítése és szabványosítását követően-a tagolt tereknek megfelelően energiatakarékos lámpákkal tervezzük megvalósítani.

L. Kapitány Orsolya

Imrő Judit

LK O.

Allandó néprajzi kiállítás tervezete

A Marcali Helytörténeti Múzeumban 1972-ben készült állandó néprajzi kiállítás több, mint húsz éve fogadja a látogatókat. Az akkor igényesen összeállított és kivitelezett kiállítás napjainkra elavult.

A szakmai követelmények és a kutatásban elért eredmények indokoltá teszik, hogy a régi kiállítás helyébe újat hozzunk létre.

Az állandó néprajzi kiállításoknak vállalkoznia kell a jövőben arra, hogy egymásra épülve mutassák be a paraszti kultúra és a hozzá kapcsolódó kulturrétegek egy-egy területét, hogy ezáltal minél teljesebb kép alakuljon ki az itt élőkben és az ide látogatókban is a megye népi kultúrájáról.

Az 1992-ben megnyílt "Fejezetek Somogy Néprajzából" c. állandó néprajzi kiállítás Kaposváron már e gondolt^a jegyében készült.

A jelen tervezet már e hosszútávú elképzelést figyelembe véve, és a múzeum néprajzi gyűjteményének ismeretében készült. ^{ne építse} el.

Az 1960-as évek elejétől a néprajzos szakemberek a tárgygyűjtések során fokozott figyelmet szenteltek a kihalóban lévő mesterségek eszközkészletének megmentésére.

Ha a múzeumok tulajdonába került műhelyek anyagát összevetjük a tudományos kutatások e területre vonatkozó eredményeivel, teljes képet kaphatunk e térség egyes iparágainak helyzetéről és szerepéről.

A kiállításban 5 műhely bemutatását tervezzük. Egyes mesterségek késztermékét vásári jelenetben mutatjuk be.

mutatjuk be

Bemutatásra kerülő műhelyek

1. Cipész (A Helytörténeti Múzeum által 1982-ben Nikláról begyűjtött műhely)
2. Kötélverő (A Helytörténeti Múzeum által 1984-ben Csömendről begyűjtött műhely eszközkészlete)
3. Díszkovács (A Helytörténeti Múzeum által 1975-ben vásárolt Hichman -féle műhely tárgyai)
4. Képfestő (Matcaliból, Nagyabajomból és Kaposvárról a Helytörténeti Múzeumba és a Rippl-Rónai Múzeumba bekerült tárgyegyüttesekből válogatva)
5. Mézeskalácsos és gyertyaöntő (Marcaliból és Kaposvárról a gyűjteményekbe került tárgyak közül rendezve)

A takács mesterség jelentőségét e térségben késztermékek bemutatásával kívánjuk reprezentálni.

A kiállítás leglátványosabbnak ígérkező része a vásár lesz, ahol két sátrat állítanánk fel -egy képfestőt, és egy bábost teljes árukészlettel.

A vásár lehetőséget kínál arra , hogy a környék viseleteiből is megjelenítsünk néhányat. Az árusokkal együtt 5-6 babát tervezünk felöltöztetni századfordulós viseletbe.

A kiállítótér építészeti adottságait figyelembe véve és azt felhasználva olyan elrendezési elvet kívánunk követni , amely a szakmai szem-

pontok mellett a tér célszerű kihasználására is törekszik.

A látogató a kiállítást a képtáron keresztül közelíti meg. Bejutva a néprajzi részbe balról a kékfestő műhely részlete fogadja.

Az emeleti lépcsőfeljárót követően a mézesbábos műhelye kerül berendezésre, teljesen elkülönítve (álfallal) a boltívek alatti vitrinektől.

A boltívek alá beépített vitrinekbe a takács mesterség bemutatását tervezzük. A másik két boltív alatti vitrin helyét nem kívánjuk beépíteni, mert ^{errel} a vásári teret tagasabbá tudjuk tenni. A vásárnak ívelt háttérrel ^{Wett} tervezünk nagyméretű-fotóval. Előtérbe kerül két sátor ^{és egy pordy drukkó faulcs} teljes árukészlettel. A vásári forgatag rekonstruálását viseletbe öltöztetett bábukkal oldjuk meg.

A kenderfeldolgozás helyén századfordulós utcaképet mutatunk be, és mivel a kötélgyártás udvari -utcai mesterség is volt, ezért e környezetbe helyezük ennek a mesterségnek a hagyományos szerszámaint és termékeit.

A szobarészlet helyére a díszkovács műhelye, a szövőszék helyére pedig a kis helyigényű cipésműhely kerül.

Installáció

Az egész kiállítást a járósintre tervezzük lehozni és mivel a műhelyek vagy műhelyrészletek eredeti formájukban jelennének meg, ezért a padozat is ehhez igazodna.

A tér műhelyekre és vásárra történő tagolását álfalazattal és nyílászárók rekonstrukciójával oldjuk meg.

A világítást -korszerűsítését és szabványosítását követően-a tagolt tereteknek megfelelően energiatakarékos lámpákkal tervezzük megvalósítani.

1.

Marcali Helytörténeti Múzeum néprajzi kiállításának forgatókönyve.

I. A kiállítás címe: Mesterek és műhelyek

II. A kiállítás helye: Helytörténeti Múzeum földszinti kiállítóterme

III. A kiállítás célja: Somogyi parasztság részére termelő iparosok eszközkészletének és termékeinek bemutatása, kiegészítve a korabeli paraszt - polgári viseletekkel

IV. A forgatókönyvet készítette: L. Kapitány Orsolya néprajzos

Imrő Judit néprajzos

V. A kiállítás installációja:

Bevezető tabló

80 x 100 cm

Kétfestő műhely

- 1 db tabló 40 x 60 cm
- 1 db tároló polc 200 x 250 x 45 cm.
50 cm-es polcozással

A boltív mentén a két térfelet le kell választani a műhelyek tagolása miatt álfalazattal.

1 db tároló 160 x 35 cm - 20 cm dőlésszögben készített, mintakendők bemutatására szolgáló tárló, a radiátor takaróval egybeépítve, a hátlapja üveggel borítva.

A ducok fölé üvegborító 160 x 30 x 10 cm.

Padozat: bontásból származó, lapjára fektetett nagyméretű téglá

Köteles műhely

- 1 db tabló 40 x 60 cm
- Lépcső felőli rész lezárása deszkázattal
- Padozat: döngölt föld

Mézesbábos műhely

- 1 db tabló 40 x 60 cm.
- kemence rekonstrukció
- boltívek lezárása álfalazattal
- Padozat: hajópadló

Takács mesterség

- 1 db vitrin 205 x (49+23+50) x 165 a kivitelező által pontos méretezés szerint
- 1 db vitrin 198 x (49+33+50) x 165 a kivitelező által pontos méretezés szerint
- 1 db pozdorja borítás a bejárati boltívbe 150 x 227 cm
- 1 db tabló 40 x 60 cm
- 30 db sodrófa a textilek bemutatásához

Vásár

- Kb 600 cm hosszú hajlított funérlemez háttér, amely a fotó hordozója
- ~~3~~ 1 db tabló 40 x 60 cm
- 2 db sátor
- 1 db állvány 170 x 170 cm.
- Padozat: taposott föld

Díszkovács

1 db vitrin 198 x 318 x 48 cm

Tűztér rekonstrukció

A vásárt és a díszkovács műhelyet elválasztó álfalazat a boltívek eltakarásával.

Padozat: lapjára fektetett nagyméretű téglá

Cipész

4 szemű ablakkeret belső párkánnyal

1 db tabló 40 x 60 cm.

Műhelybeépítés (álfalazat) 170 x 203 cm (mennyezetig lezárva)

Kaptafa tároló polc 5 soros

Padozat : hajópadló

Tárgy

Fotó, grafika

Installáció

Szöveg

80 x 100 cm pozdorja lap

elkészítést / szimulációt

* A parasztság részére tartós munkaeszközök és használati tárgyak előállítói a falusi, mezővárosi, városi iparosok voltak.

A kézművesek érdekeik védelmében céhekbe tömörültek, amelyek megyénk területén jelentősebb számban csak a XVIII. sz. végén, XIX sz. első felében szerveződtek meg.

Marcali környékén, a Kéthelyi takácscéh kapott elsőként 1749-ben privilégiumot.

1819-ben a Marcali ácsok és kőművesek, majd 1839-ben a szakácsi, a tapsonyi, a nemesdedi és a böhönyei vegyescéhek kapták meg kiváltságleveleiket.

1872 után a céhrendszer megszűnését követően az iparosok érdekvédelmét az ipartestületek látták el.

* A XIX. századi Marcaliban dolgoztak csizmadiák, szűrszabók, gombkötők, fésűsök, szűcsök, bocskorkészítők, süveggyártók, szabók, vargák, kékfestők, kovácsok, lakatosok, fazekasok, kötélverők, órássok, pékek, bábosok, szappanfőzők, kéményseprők, borbélyok, cipészek, a legnagyobb számban takácsok.

Az alapvető használati cikkek előállításában a helyi kézműveseké volt az elsőbbség, akik napmint nap felkereshetők voltak, (takács, kovács, csizmadia, bognár, szabó) de a választék tekintetében a vásárokon megjelenő városi mestereknek, az újat, divatosat kínálóknak volt előnye.

* Az új divatot közvetítették a kékfestők, a cipészek, és egyéb viseleti darabokat előállítók.

Az iparosok a falu és a város lakóinak igényeit figyelembe véve készítették termékeiket.

A hagyományos iparágak közül a kiállításban bemutatásra kerülő műhelyek még a XX. század közepét is megélték.

1828-as
5721-es

Kékfestő műhely

A fal

40 x 60 cm tabló

A kékfestés, mint a kelmepesték egyik speciális technikája Kelet-Ázsiából ered. Magyarországon történő meghonosítását elsősorban a hazájukból elvándorolni kényszerült német mestereknek köszönhetjük.

Somogy megyében dolgozó mesterek az 1764-től működő pozsonyi céhhez csatlakoztak.

Nagyatád 1797-ben,

Nágocs 1799-ben.

A mesterek nagyobb számban a nemzetiségi vidékeken telepedtek meg, ahol németek, horvátok és vendek laktak.

A negatív mintázáson alapuló eljárás során a fehér vászonra kézi mintázóval szigetelő anyagot, ún.

"papot" vittek fel, száradás után pedig indigó csávéban festették kékre, *de festették a technika ad*
was zinnbra in (zinn) (pinnen)

A szigetelő massa alatt festetlen maradt a vászon, a kénsavas sósavas fürdőt követően.

A mintázáshoz használt formákat részben a mesterek,

részben vándorló formakészítők, ún. Formschneider-ek Modelstecher-ek állították elő. A legkorábbi mintafák fából készültek, (dió, körte, szelidgesztenye) a XIX. századiak között egyre gyakoribb lett a tölgy és a bükk használata, amely a minták változásával hozható összefüggésbe.

59.23.1.
fa nyomóduc

59.12.1.
fa nyomóduc

69.88.71.
nyomóduc

4455.
nyomóduc

69.88.112.
nyomófa

69.88.74.
nyomóduc

160 x 35 cm, 20 cm
dőlésszögben készült
tároló a radiátor fölött.
A ducok fölé üveg borító

A XVIII. század végén a faducok finomabb részleteihez vörösréz drótot és lemezt használtak fel. A XIX. sz.-ban szinte már teljes egészében fémből formázták a divat változásaihoz gyorsan alkalmazkodó új mintákat. Somogyban kedvelt minta volt a pettyes, csirkeszemés, birkaszemés, napos, zabszemés, búzaszemés éppúgy, mint a gyertyalángos vagy a kávészemés.

* ← A kékfestő anyag használatát mind a hétköznapi, mind a gyász és ünnepi viseletben megtaláljuk egészen a XX. század közepéig.

18 db mintakendő

160 x 120 cm fehér laminált lap, előtte 0,5 cm-es üveglap

69.88.118.
nyomóduc

200 x 250 x 45 cm tároló polc

69.88.86.
nyomóduc

69.88.55.
nyomóduc

69.88.54.
nyomóduc

69.88.88.
nyomóduc

69.88.26.
nyomóduc

69.88.34.
nyomóduc

69.88.149.
nyomóduc

69.88.89.
nyomóduc

69.88.20.
nyomódúc

69.88.21.
nyomódúc

69.88.85.
nyomódúc

69.88.161.
nyomódúc

69.88.130.
nyomódúc

69.88.158.
nyomódúc

69.88.68.
nyomódúc

69.88.125.
nyomódúc

69.88.4.
nyomódúc

69.88.27.
nyomódúc

69.88.140.
nyomódúc

69.88.79.
nyomódúc

69.88.132.
nyomódúc

69.88.82.
nyomódúc

69.88.109.
nyomódúc

69.88.42.
nyomódúc

69.88.51.
nyomódúc

69.88.84.
nyomódúc

69.88.93.
nyomódúc

69.88.19.
nyomódúc

69.88.191.

nyomóduc

69.88.81.

nyomóduc

69.88.80.

nyomóduc

69.88.73.

nyomóduc

69.88.111.

nyomóduc

69.88.29.

nyomóduc

69.88.77.

nyomóduc

69.88.31.

nyomóduc

69.88.76.

nyomóduc

69.88.96.

nyomóduc

69.88.25.
nyomóduc

69.88.61.
nyomóduc

69.88.72.
nyomóduc

69.88.30.
nyomóduc

69.88.70.
nyomóduc

69.88.156.
nyomóduc

69.88.164.
nyomóduc

69.88.23.
nyomóduc

69.88.169.
nyomóduc

69.88.90.
nyomóduc

Gönczi Ferenc kézirataiban
 kétféle darabot, meggyezést
 ezen való, (a kért
 sumi művelés és hosszán
 való díjat
 Van az kétféle bejegyző
 az 1579-80 - - - - - (A. Kala)

69.88.97.
nyomóduc

69.88.120.
nyomóduc

69.88.148.
nyomóduc

69.88.32.
nyomóduc

69.88.48.
nyomóduc

69.88.95.
nyomóduc

69.88.28.
nyomóduc

69.88.166.
nyomóduc

69.88.99.
nyomóduc

69.88.75.
nyomóduc

69.88.139.
nyomódúc

69.88.69.
nyomódúc

69.88.163.
nyomódúc

69.88.56.
nyomódúc

69.88.122.
nyomódúc

69.88.144.
nyomódúc

69.88.63.
nyomódúc

69.88.116.
nyomódúc

69.88.52.
nyomódúc

69.88.108.
nyomódúc

69.88.40.
nyomóduc

69.88.33.
nyomóduc

69.88.44.
nyomóduc

69.88.64.
nyomóduc

69.88.150.
nyomóduc

69.88.47.
nyomóduc

69.88.36.
nyomóduc

69.88.110.
nyomóduc

69.88.103.
nyomóduc

69.88.155.
nyomóduc

69.88.100.
nyomóduc

69.88.59.
nyomóduc

69.88.145.
nyomóduc

69.88.117.
nyomóduc

69.88.115.
nyomóduc

69.88.134.
nyomóduc

vászoneresztőn
lelógó vászon

nyomóasztal **69.54.1.**
~~rekonstrukció~~

Az asztallapon elő-
nyomott vászon, rajta
nyomóduc a mintázás-
hoz

vászoneresztő rekonstrukció

200 x 100 x 5 cm asztallap
100 cm magasságban
(fotó alapján)
asztallapra szegezett filc

Kötélverő műhely

A fal

40 x 60 cm-es tábló

A parasztság által termelt kender a köteles mesterség alapanyagául is szolgált.

x A középkorban a köteles mesterség, mint jobbágyipar volt számontartva. Gyári méreteket e mesterség a XIX. század utolsó harmadától öltött, ugyanakkor jelentős szerepet töltöttek be a még önállóságukat megtartó mezővárosi mesterek is.

Az iparos a kendert több munkafázison keresztül dolgozta fel (gerebenezés, fonás, zsinorozás, szárlazás, csülkölés, stb). A munkaeszközök közül a legjelentősebbek a fonó, a zsinorozó, és a szárlazó gépek voltak.

A gerebenezést követően a minőségileg különféle kenderszálból más-más típusú kötelet állítottak elő.

A jó minőségű szálakenderből istráng, kötőfék, rudazókötélt készült. Ezek a típusú kötelek voltak kitéve leginkább az igénybevételnek, míg a kócból borjúkötelet, kócmadzagot állítottak elő.

A mesterségnek nagy volt a helyigénye. A műhely csak a különböző munkafázisok előkészítésére és a rövidebb termékek gyártására volt alkalmas. Ha hosszú kötelet akartak gyártani, akkor az

udvaron vagy az utcán állították fel a gépeket.
A kötélgyártók áruikat helyben és vásárokon értékesítették.

84.1.1.
szárazógép "Skir"

84.1.2.
fonógép "Spin masin"

84.1.3.
fonókerék "Spin rád"

84.1.4.
huger "Stangli"

84.1.5.
Szálazó "lher"

A "lherek" tárolásához kovácsolt vassal tartott fűrészelt deszkalap.

84.1.6.
szálazó lher

84.1.7.
szálazó lher

84.1.8.
szálazó lher

84.1.9.
szálazó lher

84.1.10.
szálazó lher

84.1.11.
szálazó lher

84.1.12.
zsinorozó lher

84.1.13.
zsinorozó lher

84.1.14.
zsinorozó lher

84.1.15.
zsinorozó lher

84.1.16.
zsinorozó lher

84.1.17.
zsinorozó lher

84.1.18.
zsinorozó lher

84.1.19.
zsinorozó lher

84.1.20.
zsinorozó lher

84.1.21.
zsinorozó lher

84.1.22.
zsinorozó lher

84.1.23.
zsinorozó lher

84.1.24.
zsinorozó lher

84.1.25.
zsinorozó lher

84.1.26.
zsinorozó lher

84.1.27.
gereben "Hekl"

84.1.28.
csülkölő "Más snába"

84.1.29.
csülkölő "Más snába"

84.1.30.
csülkölő "Más snába"

84.1.31.
vetélődeszka (Gurtni
szövéshöz)

84.1.32.
vetélődeszka gurtni
szövéshöz

84.1.33.
vetélődeszka gurtni
szövéshöz

84.1.34.
vetélődeszka gurtni
szövéshöz

84.1.35.
szálazó henger

84.1.36.
zsinorozó henger

84.1.37.
zsinorozó henger

84.1.38.
zsinorozó henger

84.1.39.
zsinorozó henger

84.1.40.
"Klíder"

84.1.41.
"Klíder"

84.1.42.
"Klíder"

84.1.43.
zsinorozó horog

84.1.44.
zsinorozó horog

84.1.45.
zsinorozó horog

84.1.46.
zsinorozó horog

84.1.47.
zsinorozó horog

84.1.48.
zsinorozó horog

84.1.49.
zsinorozó horog

84.1.50.
zsinorozó horog

84.1.51.
zsinorozó horog

84.1.52.
zsinorozó horog

84.1.53.
zsinorozó horog

84.1.54.
zsinorozó horog

84.1.55.
zsinorozó horog

84.1.56.
zsinorozó horog

84.1.57.
zsinorozó horog

84.1.58.
zsinorozó horog

84.1.59.
fonó horog

84.1.60
fonó horog

84.1.61.
fonó horog

84.1.62.
fonó horog

84.1.63.
fonó horog

84.1.64.
fonó horog

84.1.65.
fonó horog

84.1.66.
fonó horog

84.1.67.
fonó horog

84.1.68.
fonó horog

84.1.69.
fonó horog

84.1.70.
fonó horog

84.1.71.
fonó horog

84.1.72.
fonó horog

84.1.73.
fonó horog

84.1.74.
fonó horog

84.1.75.
fonó horog

84.1.76.
fonó horog

84.1.77.
fonó horog

84.1.78.
fonóhorog

84.1.79.
fonó horog

84.1.80.
"Knipp hok"

84.1.81.
"Knipp hok"

84.1.82.
"snír preet"

84.1.83.
"Snír preet"

84.1.84.
"Snír preet"

84.1.85.
gépkulcs

84.1.86.
gépkulcs

84.1.87.
szálazó kampó
kötőfékszárhoz

84.1.88.
fonópálca

84.1.89.
fonópálca

84.1.90.
fonópálca

84.1.94.
zsinorozó

kóc babák a falra
akasztva kovácsolt
vasszögekre

hol vannak a Curgja 1976-tól leállított
kötőművelés, szándékosan (sz. II. ... keltar.
számszám Nagyaládi Gyűjtés, kárpont
keltárból való)

Mézesbábos műhely

40 x 60 cm-es tabló

1719-1818 között

* A szegedi (miskolci) iparosok az 1719-ben

szegedi iparosok által megalakított cukoripari vállalat.

A XVIII. sz. végén a nagyszékelyi és győri

székelyek megalakították az első cukoripari

vállalatot és megalakították a cukoripari

szegedi iparosok által megalakított cukoripari vállalatot. A XVIII. sz. végén a nagyszékelyi és győri székelyek megalakították az első cukoripari vállalatot és megalakították a cukoripari vállalatot.

műhelyen kívül a falon

1.sz.n.
cégtábla

Történelmi adatai

A bábosság vagy más néven a mézeskalácsosság közkedvelt kisipar volt Magyarországon.

A mesterséget már a középkorban is művelték e területen, csak a céhesedése indult meg a német hatásra a XVII. sz. elején. X

A többnyire ajándékba vásárolt báb mézből, cukorszirupból és finomlisztből készült.

A díszes árú mellett a mesterek sütöttek stanglit is, melyet fűszerekkel ízesítettek.

A mézeskalácsot még a XVIII. század folyamán is díszesen vésett nyomóducok segítségével formázták.

A XIX. sz.-ban jelentek meg a bádognál hajlított szaggatókkal kiszúrt formák.

A szaggatott tésztát sütés után különböző színű ételfestékekkel színesre díszítették (eizolták). A bábsütők termékeiket búcsúkon, vásárokon és piacokon értékesítették. E sokadalmak kedvelt itala volt a méhsér és a márc.

A mézeskalácsosok kiegészítő kereseti forrásként gyertyaöntéssel is foglalkoztak.

A sonkolyosan vásárolt méz melléktermékéből a viaszból speciális öntőeljárással gyertyát készítenek.

bejárati ajtó rekonstrukció

A fal

rajta félkész gyertyák

l.sz.n.
ring

63.517.1.
olvasztóüst

B fal

63.472.1.
teknő

73.54.40.
tésztakidolgozó

73.55.30.1-9.
fiókos szekrény

73.55.29.1-7.
fiókos szekrény

73.54.41.1-3.
mérlegasztal +
aljában papírzacskók

63.450.1.
kefe

1.sz.n.
kétserpenyős mérleg

63.455.1.
liszlapát

63.440.1.
súly

63.442.1.
súly

1.sz.n.
súly

1.sz.n.
súly

1.sz.n.
súly

63.458.1.
szita

1.sz.n.
szita

1.sz.n.
szita

kemence rekonstrukció
kemence téglából rakva
külső meszeléssel

szárító:
szélesség: 120 cm
magasság: 110 cm
mélység: 60 cm
sütő: (két tepsis) ↓
szélesség: 120 cm
mélység: 60 cm
magasság: 30 cm.

1.sz.n.
bádogtepsi

1.sz.n.
bádogtepsi

63.475.1.
szárítórács

C fal

1.sz.n.
készterméket tároló
láda
a ládában készárú

D fal

86/19.
gyűrőasztal
(egyik felén a tészta-
szaggatás munkafázisa,
a másikon a díszítés
munkafázisa kerül be-
mutatásra.)

D fal falára

5847.
nyomófa

5845.
nyomófa

2912.
nyomófa

2913.
nyomófa

2915.
nyomófa

740.
nyomófa

741.
nyomófa

73.55.23.
szaggató

73.55.26.
szaggató

73.55.20.
szaggató

73.55.16.
szaggató

73.55.10.
szaggató

73.55.13.
szaggató

73.55.11.
szaggató

73.55.12.
szaggató

az asztalon nyújtott
konzervált tészta elő-
készítve szaggatáshoz

73.54.36.
szaggató

73.54.27.
szaggató

73.55.15.
szaggató

73.55.25.
szaggató

73.55.18.
szaggató

63.245.1.
szaggató

63.240.1.
szaggató

63.312.1.
szaggató

5854.
nyomófa

5846.
nyomófa

63.154.1.
nyomófa

63.149.1.
nyomófa

63.179.1.
nyomófa

73.54.13.
narancshéjvágó

73.55.31.1.
sodrófa

63.649.1.
fakanál

63.467.1.
cukroskanál

73.54.5.
tésztaszeletelő

73.54.4.
tésztavágó kard

63.471.1.
tésztaszél beverőfa

63.461.1-2.
vágott mandula tároló

63.456.1.
fakard

73.55.8.
fakard

73.54.3.
tésztaegyengető

73.54.2-4.
tésztajelölő

73.54.2.2.
tésztajelölő

előkészített félkész
árú

fűrészelt deszkalap

63.429.1.
bábcifrázó

63.431.1.
bábcifrázó

63.430.1.
bábcifrázó

63.444.1.
papírvágó lyukasztó

73.54.43.
kiverôvas sallanghoz

73.54.45.
ütôfa vaskiverôhöz

1.sz.n.
bádog festékkeverô tálka

1.sz.n.
bádog festékkeverô tálka

1.sz.n.
bádog festékkeverô tálka

1.sz.n.
bádog festékkeverô tálka

1.sz.n.
habverô

1.sz.n.
habverô

1.sz.n.
festékkeverô ecset

1.sz.n.
festékkeverô ecset

1.sz.n.
lapos festékkeverő lapát

1.sz.n.
díszítő tutuka

1.sz.n.
díszítő tutuka

sallangok és papírképek

Takács mesterség

40 x 60 cm-es tabló

A takácsmesterség a középkor óta folyamatosan férfimunka volt.

A paraszti gazdálkodásban évszázadokon keresztül jelentős helyet foglalt el a kender és len megmunkálása. Bár a kender- és lenfeldolgozás tipikusan a parasztcsaládok nőtagjainak volt a feladata, mégis sok helyen a fonalat szövésre mestereknek, takácsoknak adták ki.

A céhrendszer idejében két nagyobb rendre oszlottak: hímestakácsok (magyar takács), illetve sávolyos takácsok (német takács). A hímestakácsok sima vásznat és piros - kék mintás hímes szőtteket készítettek, míg a sávolyosok a hímek mellett még damaszszerű asztalterítőket, finomabb vásznakat is előállítottak főként módos parasztok és városi polgárok megrendelésére.

A megyében működő takácsok önálló céhet először Igalban 1723-ban hoztak létre. A karádiak 1748-ban, a kéthelyiek 1830-ban, a Marcaliak 1840-ben, a szakácsiak 1845-ben.

A takácsok az általuk ismert mintákat mintakönyvbe rajzolták, amiből a megrendelők választhattak.

Az 1855-ben készült Gölléből származó mintakönyv 51 lapnyi terjedelemben tartalmaz szőttesterveket. A parasztság által szőtt és takácsnál rendelt tex-

tiliák a népi kultúra minden területén felhasználásra kerültek, így a lakáskultúrában, viseletben, és a gazdaságban egyaránt.

78.13.1.
díszörölköző

105 x (49+23+50) x 165 cm-
es vitrinben
30 cm-es lábazat

78.13.2.3.
kosárruha

78.14.1-2.
kosárruha

78.14.3.
abrosz

78.15.1-4.
örölköző

78.18.30-32.
kosárruha

78.22.1.
abrosz

78.22.2-3.
kosárruha

78.30.1.
díszörölköző

81.5.1-4.
törölköző

84.2.1-10.
törölköző

84.2.11-20.
kosárruha

84.2.21.-28.
abrosz

72.40.3.
csévélő

72.40.4.
gombolyító

72.40.2.1.
csévetartó

54.326.1.
mángorló

63.659.1.
mángorló

65.84.1.
mángorló

198 x (49+33+50) x 165 cm-
es vitrin, 30 cm-es lába-
zattal

73.39.1.
takácsmintakönyv

kat. műbeni illandó kiállításba (más kereszt lapoknál
csívalfala)

73.12.6.
vasaló

73.126.5.
vasaló

75.5.1.
vasaló

73.35.303.
mángorló

70.5.1.
mosófa

1.sz.n.
mángorlószerkezet

Csévélő takácsmester
Fotó : 3782.

150 x 227 cm pozdorja

Vásár Marcaliban és környékén

95044

600 x 220 cm-es funérlemez
háttér rajta a vásári forga-
tag fotója

2 db sátor

40 x 60 cm-es tabló

Sily Terenc

Bádogai Vera - Nagy László

* A megyében a XVIII. században meglévő
22 vásártól, illetve uradalom rendelkezéssel
vásártartási joggal. A határon postai úton

1772-ig
míg
ezzel szemben a vásártartási jog
helyén

A XIX. század elején a vásártartási jog
trükkös módon került át a városra.
Mésodjában vásártartási joggal rendel-
ező települések voltak a városi
udvaron 123.

pl. a városi udvaron a vásártartási jog
Még a városi udvaron is voltak, például a városi udvaron
de a városi udvaron is voltak, például a városi udvaron
de a városi udvaron is voltak, például a városi udvaron
de a városi udvaron is voltak, például a városi udvaron

Vásártartási jogot először a török idők után a tör-
téneti Somogy megyében SZigetvár (1700), majd Ka-
posvár (1703) kapott.*

Marcali az évente négyszer tartható vásár privilé-
giumához Széchenyi Antal helyi birtokos kérésére
1772-ben jutott.

Ugyancsak a Széchenyi család kérte meg 1818-ban a
heti piactartás lehetőségét is.

A vásár jól jövedelmezett a településnek, alapja a
helypénz és a vám volt.

Ezt egészítették ki a különböző szolgáltatások
díjai.

A vásári rendtartás meghatározta a vásár kezdetét,
helyét, az árusok elhelyezkedésének rendjét és az
adás-vevés szabályszerű mozzanatait is.

A rend őre a vásárbíró volt, aki a helypénzek be-
szedésén túl még vitás esetekben bíraskodott is.

A vásárolók körét a helybeli mesterek, a környékbe-
liek, és az időszakonként megjelenő vándorárusok
(drótosok, üvegesek, stb) adták.

A sátras árusoknak előre lefoglalt helyük volt, míg

x Marcali a vásárait az 1817-1819-évi

őszelőre került július 25

május 1
július 25

november 5

szomszédos
Kéthely Arany vasárnap

Tilcs vasárnap

Jelab vasárnap

Sere vasárnap. ~~szomszédos~~

a többiek a portékától függően rudról vagy földre terített ponyváról árusítottak.

A vásároknak rögzített időpontja volt, melyet a kalendáriumok is ismertettek.

Marcali vásárait a századelőtől március 25-én, május 1-én, július 25-én, szeptember 4-én, november 5-én voltak, ha vasárnapra estek e napok, akkor hétfőn tartották meg. a vasárnapon.

A szomszédos Kéthelyen/Szenháromság vasárnap, Adorján nap, és Dömötör nap utáni hétfő volt a hagyományos vásárnap.

mézesbábos sátor teljes árukészlettel felszerelve

az árusító mesterné

szomszédos Kéthely Arany vasárnap
baba

.....
alsószoknya

.....
alsószoknya

69.5.5.
felsőszoknya

82.29.6.
blúz

.....
kendő

.....
cipő

kékfestő sátor teljes
árukészlettel felszerelve

az árusító mester

baba

.....
pantalló

.....
cipő

.....
ing

.....
mellény

kötelesmester árukészlete

állvány

fazekas árukészlete

földre terített ponyva

szökedencsi női viselet

baba

78.19.13.
alsószoknya

78.19.14.
alsószoknya

78.19.15.
alsószoknya

78.27.23.
szoknya

78.27.25.
blúz

78.19.19.
kötény

78.19.8.
kendő

78.15.44.
csizma

somogyszentpáli lány
viseletben

baba

80.4.8.
alsószoknya

80.4.9.
alsószoknya

80.4.10.
alsószoknya

73.133.7.
blúz

73.133.8.
szoknya

.....
kötény

.....
cipő

horvátkúti női viselet

baba

78.19.16.
alsószoknya

78.19.17.
alsószoknya

78.19.18.
alsószoknya

84.2.64.
szoknya
sötétkék, fehér apró
mintázattal

84.2.55.
blúz

.....
kötény

78.20.2.
kendô

.....
cipô

Díszműkovács

40 x 60 cm-es tabló

A lakatosság a kovácmesterságból vált ki és önálló sodott már a XIV. század folyamán. A későbbi századokban e mesterség még tovább tagolódott. Közülük a műlakatosok, más néven a díszműkovácsok tudásukat művészi színvonalra fejlesztették, ugyanakkor termékeik egy része a hagyományos parasztkovácsokéval azonos volt. Műhelyberendezésük hasonlóságot mutatott más vasművesekéhez.

A legfontosabb lakatosmunkák a záruk és a kulcsok voltak, de vasalásokat, pántokat, reteszeket is készítettek.

Marcali híres díszlakatos a Hichman Béla (1887-) volt, aki kapuk, ablakrácsok, korlátok készítésével az épületek arculatát sajátos módon befolyásolta.

A fal

75.11.107.
cégérkulcs

75.11.100.
ipariskolai levél
keretben

75.11.101.
bizonyítvány 1911-ből

75.11.103.
oklevél 1958.

75.11.104.
oklevél 1929.

75.11.105.
oklevél 1927.

B fal

75.11.109.
cégér tartozékai, dí-
szek és azok darabjai
39 db

50 x 198 x 220 cm
vitrin

75.11.108.
kovácsolt dísz

75.11.110.
farönk

75.11.1.
üllő

tűztér rekonstrukció

81.18.342.1-7.
fújtató állvánnyal

81.18.341.

polc, rajta szerszámok

75.11.31. - 75.11.45.

üllőbetétek

75.11.3.- 75.11.7.

kalapácsok

(díszverő, nyújtó,

homorító és szegecselő)

75.11.23.

mintázókalapács

75.11.46.

mintázóvas

75.11.47.

díszbeverő hororító

75.11.48.

kéziszorító

75.11.51.

satuhoz lyukasztó

75.11.49.

szegecselő

75.11.52.

dörzsfűrő

75.11.53.
nyelesvágó

75.11.54.
szegecselő

75.11.8.
hidegvágó

75.11.56.-75.11.58.
hidegvágók

75.11.14.
vastartó

B fal falára

81.18.340.
szerszámtartó polc

75.11.15.
lyukasztó

75.11.16.
falvéső

75.11.19.
kézi mintázó

75.11.20
szorítószerszám

75.11.24.1-2.
menetvágó

75.11.25.
vasbilincs

75.11.30.
idomítószerszám

75.11.50.
anyacsavarhajtó kulcs

75.11.55.
lyukfúró bővítő

75.11.67 -75.11.72.
lyukbővítő dörzsfúró

75.11.98.
fadoboz menetvágókkal
29 db

75.11.99.
fadoboz menetvágókkal
29 db

75.11.96.
kőszőrűgép

Cipész műhely

40 x 60 cm-es tabló

A cipészek a vargák, csizmadiák utódai, akik lábbeli készítésével és javításával foglalkoztak. A cipésmesterek XIX. sz. első felében jelentek meg a mezővárosokban, akik méret alapján lábhoz igazodó lábbeliket készítettek női és férfi megrendelőiknek.

A városi divatot követő cipészek egyes vidékeken jelentős izlésformáló hatással voltak a paraszti, elsősorban a női viseletre. A cipésmester a XIX. sz. második felétől napjainkig a magyar falusi kisközség egyik legjellegzetesebb képviselője.

82/303
cégtábla

bejárati boltív bal oldalán

A fal

82/311
szabóasztal

82/309
tükör

B fal

82/312
kaptafa stelázsli
4 db

82/313
100 pár kaptafa

C fal

82.6.1.
cipézasztal

Ablakkeret párkánnyal, rajta
apró szerszámok.
félretűrt kékfestős függönnyel

82.6.2.
suszterszék

82.6.3.
talpszélvas

82.6.4.
sark-vas

82.6.5.
talpszélvas

82.6.6.
"Klengvas"

82.6.7.
szegelő ár

82.6.8.
talpszélvas

82.6.9.
kireszelő

82.6.10
"rádli"

82.6.11.
ampasz

82.6.12.
ampasz

82.6.13.
szíjvágó

82.6.14.
csavarhúzó

82.6.15.
talpszélvas

82.6.16.
rádli

82.6.17.
talpszélvas

82.6.18.
suszter kalapács

82.6.19.
varró ár

82.6.20
szegelő ár

82.6.21.
szegelő ár

82.6.22.
szegelő ár

82.6.23.
bekötő ár

82.6.24.
szegelő ár

82.6.25.
bekötő ár

82.6.26.
reszelő

82.6.27.
reszelő

82.6.28.
reszelő

82.6.29.
kireszelő

82.6.30.
kireszelő

82.6.31.
faragó cipéskés

82.6.32.
cipéskés

82.6.33.
kócvágó

82.6.34.
kócvágó

82.6.35.
faragó cipéskés

82.6.36.
talpkaparó

82.6.37.
falc fogó

82.6.38.
fahúzó

82.6.39.
fahúzó

82.6.40.
lyukasztó

82.6.41.
harapófogó

82.6.42.
cipőkanál

82.6.43.
cipőkanál

82.6.44.
fenőkő

82.6.45.
vaskaptafa

82.6.46.
beverő

82.6.47.
kleingvas

82.6.48.
talpszélvas

82.6.50.
faszögtartó edény

82.6.51.
4 rekeszes szögtartó
doboz

82.6.52.
sámfa

82.6.53.
sámfa

82.6.54.
sámfa

82.6.55.
sámfa

82.6.56.
sámfa

82.6.57.
sámfa

82.6.58.
tűtartó párna

82.6.59.
finom fonál
varrócérna

82.6.60.

sámfa

82.6.61.

sámfa

82.6.62.

politúr-festék

82.6.63.

talpfényesítő

82.6.64.

talpfényesítő

82.6.65.1-2.

cipőfelsőrész

82.6.66.

számmozó vas

82.6.67.

diszító vas

82.6.68.

barna szurok

82.6.69.

fekete szurok

82.6.70.1-2.
fekete viasz

82.6.71.
barna viasz